

POSTANOWIENIE

18 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

na posiedzeniu niejawnym 18 października 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa C. B.
przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Rejonowemu w Lęborku i A. S.
o zapłatę,
na skutek wystąpienia przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku
zarządzeniem z 3 września 2024 r., V ACo 268/22,
o oznaczenie sądu właściwego do rozpoznania sprawy,

zwraca akta sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku.

[M. O.]

UZASADNIENIE

Pismem przewodnim z 26 czerwca 2024 r., podpisanym przez Przewodniczącą V Wydziału Cywilnego Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, Sąd ten zwrócił się do Sądu Najwyższego o rozważenie wyznaczenia innego sądu do rozpoznania sprawy, przedstawiając jednocześnie akta sprawy V ACo 268/22. Przedmiotowe pismo nie zawierało uzasadnienia.

Postanowieniem z 22 sierpnia 2024 r., III CO 899/24, Sąd Najwyższy odmówił wyznaczenia innego sądu do rozpoznania sprawy z uwagi na to, że Sąd Apelacyjny w Gdańsku przedstawiając akta nie wskazał ani przyczyn, ani podstawy prawnej wyznaczenia przez Sąd Najwyższy innego sądu.

Następnie, pismem przewodnim z 5 września 2024 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku ponownie zwrócił się do Sądu Najwyższego z prośbą o wyznaczenie sądu do rozpoznania sprawy, wskazując, że wszyscy sędziowie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku zostali wyłączeni od jej rozpoznania postanowieniami Sądu Najwyższego z 22 września 2023 r. i 1 marca 2024 r. i sąd ten nie ma obecnie możliwości podjęcia czynności w sprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Akta sprawy przekazane Sądowi Najwyższemu przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku podlegają zwrotowi.

Wniosek Sądu Apelacyjnego w Gdańsku o wyznaczenie przez Sąd Najwyższy innego sądu do rozpoznania sprawy nie został bowiem przedstawiony we właściwej formie. Zgodnie z art. 354 k.p.c., jeżeli Kodeks nie przewiduje wydania wyroku lub nakazu zapłaty, sąd wydaje postanowienie. Z wnioskiem o wyznaczenie innego sądu do rozpoznania sprawy sąd powinien zatem wystąpić w formie postanowienia, a ponadto wskazanie okoliczności uzasadniających taki wniosek powinno znaleźć swoje odzwierciedlenie w treści orzeczenia (zob. postanowienia SN: z 27 kwietnia 2021 r., II CO 66/21; z 28 października 2021 r., IV CO 182/21, wydane na gruncie art. 44¹ § 1 k.p.c., które pozostają jednak aktualne również w odniesieniu do instytucji przewidzianej w art. 44 § 1 k.p.c.).

Pismo Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 5 września 2024 r. nie spełnia powyższych wymagań, co uzasadniało zwrot akt Sądowi wnioskującemu.

Niezależnie od powyższego wniosek Sądu Apelacyjnego w Gdańsku nie zasługiwałby na uwzględnienie z dalszych przyczyn. Sąd wniósł o wyznaczenie przez Sąd Najwyższy innego sądu „do rozpoznania sprawy”. Tymczasem akta sprawy zainicjowanej pozwem wniesionym przez C. B. do Sądu Okręgowego w Słupsku zostały przekazane do Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z uwagi na to, że wszyscy sędziowie Sądu Okręgowego w Słupsku złożyli oświadczenia zawierające wniosek o ich wyłączenie od rozpoznania sprawy a co do zdecydowanej większości sędziów zostało wydane postanowienia o ich wyłączeniu. W przypadku natomiast pozostałych sędziów ich wnioski nie mogły zostać rozpoznane z uwagi na brak dostatecznej liczby sędziów, w związku z czym Sąd Okręgowy w Słupsku, na

podstawie art. 52 § 1 k.p.c., przekazał akta sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku (k. 275), który miałby rozpoznać te pozostałe wnioski.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku miał zatem dokonać ściśle określonej czynności procesowej a nie rozpoznać sprawę w rozumieniu przeprowadzenia całego postępowania rozpoznawczego zakończonych wydaniem merytorycznego rozstrzygnięcia (co oczywiste Sąd wnioskujący, ze swej istoty, nie mógłby rozpoznać jako sąd pierwszoinstancyjny sprawy zainicjowanej pozwem wniesionym przez C. B.). Z uwagi na wadliwe określenie czynności, w związku z którą Sąd Apelacyjny w Gdańsku zwrócił się do Sądu Najwyższego o wyznaczenie innego sądu, wniosek zawarty w piśmie z 5 września 2024 r. nie mógłby zostać uwzględniony.

Niezależnie od powyższego, pomimo treści postanowienia Sądu Najwyższego z 22 sierpnia 2024 r., III CO 899/24, Sąd Apelacyjny w Gdańsku w dalszym ciągu nie wskazał wprost podstawy prawnej swojego wniosku. Z pisma z 5 września 2024 r. wynika jednak, że podstawę tę ma stanowić art. 44 § 2 k.p.c. Wskazaną przez Sąd wnioskujący okolicznością mającą uzasadniać wyznaczenie innego sądu jest z kolei wyłączenie wszystkich sędziów Sądu Apelacyjnego w Gdańsku od rozpoznania sprawy, w związku z czym sąd ten ma nie mieć obecnie możliwości podjęcia czynności w sprawie. Jednak na dzień wydania niniejszego postanowienia przez Sąd Najwyższy (18 października 2024 r.) nie wszyscy sędziowie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku zostali wyłączeni od rozpoznania sprawy. Postanowienia w przedmiocie wyłączenia nie zostały wydane w stosunku do sędziego F.S., który złożył oświadczenie zawierające wniosek o jego wyłączenie (k. 457), sędziego M. O. oraz sędziów delegowanych, tj. A. K., J.M. oraz K.S. Na dzień 18 października 2024 r. było zatem możliwe utworzenie w Sądzie Apelacyjnym w Gdańsku składu celem rozpoznania oświadczeń sędziów Sądu Okręgowego w Słupsku zawierających wnioski o ich wyłączenie.

Jedynie na marginesie Sąd Najwyższy wskazuje, że praktyka składania przez sędziów żądań na podstawie art. 49 § 1 k.p.c. w okolicznościach, jak w niniejszej sprawie (pozwanie przez stronę postępowania sędziów orzekających w sądzie, który ma podjąć określoną czynnością procesową), może skutkować

koniecznością weryfikacji, czy działania podejmowane przez stronę postępowania, takie jak np. wnoszenie pozwów przeciwko sędziom, nie stanowią instrumentu, za pomocą którego strona może mieć na celu manipulowanie składami sądu, mimo braku rzeczywistych okoliczności uzasadniających zarzut braku bezstronności (przy przyjęciu szerokiej interpretacji wynikającej z kryteriów wynikających z orzecznictwa sądów oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – zob. np. postanowienia SN: z 12 maja 2022 r., III CO 401/22; z 16 maja 2023 r., III CO 320/23; z 29 maja 2024 r., III CO 544/24), a przepisy odnoszące się do właściwości i normujące wyłączenie sędziów mogą być przez strony wykorzystywane jako narzędzia swoistego „wybierania” składu sądu bądź do zmiany sądu właściwego, zaś w sytuacjach skrajnych wręcz do wyłączenia możliwości osądzenia sprawy przez jakiegokolwiek sędziego w jakimkolwiek sądzie, co groziłoby paraliżem wymiaru sprawiedliwości.

Z uwagi na powyższe na podstawie art. 44 § 1 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

[M. O.]

[a.ł]